

Hnutí Blau-Weiss aneb Modrobílí v Plzni

Kapitoly z dějin židovského skautského hnutí

Jitka Radkovičová – Tiki

17. 7. 1917: Plzeňský rabín Ludwig Golinsky (nad vlajkou) žehná vlajce skupiny Tchelet Lavan
[zdroj: archiv kibucu Neot Mordechai]

Začátek činnosti plzeňské skupiny spolku Blau-Weiss (Modrobílí) se datuje lednem roku 1917, kdy několik mladých Židů vyrazilo na svoje první putování, inspirováno německým hnutím Tažných ptáků (Wandervogel), odkud členy židovského původu vyháněla tzv. árijská klauzule, starající se o „čistotu rasy“ dlouho před Hitlerem.

Další impuls dodal plzeňský rodák František Kahn (později přední československý sionistický pracovník), tehdy studující právo, který před odjezdem na frontu (první světové války) během svých návštěv informoval plzeňskou mládež o vzniku nového hnutí v Praze. Činnost popsal jako „výlety romantickou krajinou se zpěvy za doprovodu kytary“, což náramně korespondovalo s činností Tažných ptáků, a protože v Plzni, zdá se, neměli daleko od slov k činům, bylo o vzniku pobočky tohoto hnutí jasno.

Mezi mladíky zakládající plzeňskou skupinu patřili Rudi Faigl a Fredl Wolfner, dále pak Felix Seidemann, Unger, Weisskopf, Strass a Fischer. Důležitým aktérem v této věci byl také Filip Böhm, původně českobudějovičák, který v Plzni studoval stavební průmyslovku a o vznik pobočky hnutí Blau-Weiss se osobně zasadil. Spolek byl oficiálně ustaven 15. července 1917,

*Tchelet Lavan na výpravě, 1922. Zcela vlevo Trude Steiner-Masaryková, později členka kibucu Sarid
[zdroj:archiv kibucu Neot Mordechai]*

dostal vlajku – a ve velkém rozjel činnost. Nestandardní byl poměr členů: po téměř ročním působení měla v prosinci 1917 skupina Blau-Weiss šedesát dívek a třicet chlapců¹.

K náplni kromě výprav do bližšího i vzdáleného okolí (Plzeňáci jezdili hlavně na Šumavu, k Plešnému jezeru, na Trístoličnick a na Boubín) patřily také společně trávené večery za zpěvu písní ze zpěvníku *Zupfgeigenhansl*, vydaného Tažnými ptáky. Organizační rozdělení bylo rovněž věrnou kopií struktury *Wandervogelu*: skupiny dělené podle věku vedli vedoucí, nad kterými stál ještě vedoucí celé pobočky. Hlavním plzeňským vedoucím byl v té době profesor Federmann, dívky vedla Frida Hahnová, pomocnou vedoucí byla Trude Steinerová.

Na výpravách platilo nepsané pravidlo, že členové nebudou využívat služeb různých ubytovacích zařízení, nýbrž tábořit v lese. Platilo také, že z kotlíku, ve kterém se vařilo, bylo zakázáno smývat saze². Nevíme, zda to byla plzeňská specialita, anebo se tento zvláštní prvek uplatňoval také v jiných skupinách a oddílech Blau-Weiss 😊.

Postupem času se činnost přestala omezovat na pouhé „romantické pochody“; členové plzeňské pobočky se účastnili sněmů stále se rozmáhajícího hnutí Blau-Weiss, věnovali se

1 Blau Weiss Blätter, prosinec 1917, s. 164.

2 Filip Böhmi: Dvanáct kol života. Životopisné vzpomínky.

*Skupina chlapců Tchelet Lavan na výpravě v srpnu 1921 (s inkriminovaným kotlíkem)
[zdroj: archiv kibucu Neot Mordechai]*

studiu hebrejštiny (poté, co na naše území dorazili uprchlíci z Haliče a část jich skončila v Plzni) a četli sionistickou literaturu. Sionismus ostatně v celém hnutí nabýval na významu zvláště poté, co byla v roce 1917 vydána tzv. Balfourova deklarace, která se stavěla kladně k vybudování židovské domoviny v Palestině. To, co bylo do té doby mnohými považováno za neuskutečnitelnou teorii, rázem získalo pevnější obrysy a mohlo být předkládáno jako reálný program, který sionistická skautská hnutí jako Blau-Weiss věnovala do svého programu. Sionismus zde později převládl nad jinými aspekty činnosti.

Po skončení první světové války a vzniku Československa došlo v roce 1919 k přejmenování německého názvu Blau-Weiss na hebrejský ekvivalent Tchelet Lavan. Zdůraznil se tak

*Plzeňská skupina Tchelet Lavan s vedoucím Gorou Schliesserem ležícím uprostřed
[zdroj: archiv kibucu Neot Mordechai]*

sionistický prvek výchovy; další zdůraznění tohoto směru na sebe nedalo dlouho čekat. Lidé soustředění kolem již zmíněného Filipa Böhma prosazovali, aby letní tábory hnutí Tchelet Lavan nebyly pouhými feriálními osadami či tábory typicky skautskými, nýbrž výcvikovými tábory orientovanými na získání pracovních zkušeností použitelných v Palestině. Později se této fyzické přípravě začalo říkat hachšará. První z výcvikových táborů proběhl v roce 1922 v německém Biebrichu (zde byl přijat důležitý programový dokument hnutí Tchelet Lavan doporučující odchod do Země izraelské a budování židovské domoviny). Další tábory se konaly v západních Čechách o prázdninách roku 1923 na zemědělské usedlosti Göhla poblíž Podbořan a v roce 1924 na Moravě u vesnice Alt Liebe (Stará Libavá).³ Část frekventantů na tyto tábory přijížděla z Plzně.

Nebyl to ovšem jen sionismus, který určoval výchovné aspekty tohoto hnutí. O průlom se pokusil i komunismus, který po vítězství Říjnové revoluce v Rusku oslovoval ve stále širší míře také některé členy Tchelet Lavan. Hnutí samo o sobě bylo orientováno politicky mírně doleva, nicméně komunistické ideje se zda našťastí neujaly. K těm, kteří se je navzdory odporu

³ Ferial-Siedlung Göhla des Techeleth-Lawan. Hanhalath des Techeleth-Lawan, Prag 1923.

*Rudolf Slánský a Bedřich Reicin, členové plzeňského oddílu Tchelet Lavan v roce 1922
[zdroj: archiv kibucu Neot Mordechai]*

většiny členů pokoušeli prosazovat, patřili v plzeňské skupině Rudolf Salzmann (později Slánský) a Bedřich Reicin. Tito dva později hnutí opustili a vydali se na dráhu extrémních revolucionářů. Provaz, který od spolustraníků v roce 1952 dostali, byl jen potvrzením teorie o revoluci požírající vlastní děti.

V roce 1924 vstoupil Tchelet Lavan do Federace československých skautů a kromě sionismu se jako výchovný prvek ve větší míře začal uplatňovat skauting. V Plzni v té době vedl oddíl Tchelet Lavan Gora Schliesser.

Stopy po plzeňských členech Tchelet Lavan této generace jsem v Izraeli našla například v kibucu Sarid; tento kibuc byl mezi prvními, které v Erec Israel, Zemi izraelské, spoluzakládali přistěhovalci z Československa. Založen byl v roce 1926 a mezi jeho členy nacházíme například Goru Schliessera, Trude Steiner-Masarykovou nebo Emmu Liebssteinovou. Všichni se výrazným způsobem zapsali do historie kibucu a vzpomíná se tam na ně dodnes.

*Gora Schliesser, vedoucí plzeňské skupiny Tchelet Lavan v roce vstupu hnutí Modrobílých do Federace československých skautů (1924)
[zdroj: archiv kibucu Neot Mordechai]*

Gora Schliesser (druhý zprava) jako osadník v Palestině [zdroj: archiv kibucu Sarid]

Svatební foto zakladatele plzeňské skupiny Tchelet Lavan Filipa Böhma z roku 1926 (před rodinným stanem v Palestině). [zdroj: archiv kibucu Sarid]

Za překlady z hebrejštiny děkuje autorka Chavě a Mordechajovi Livni (Kirjat Ti'von, Izrael) a Jiřímu Pokornému (Husitská teologická fakulta, Praha). Dík za spolupráci patří také archivářům v kibucech Neot Mordechai (Tami a Haggaiovi Alexanderovým) a Sarid (Ayelet Karu Rosen).